

PERSONES ÍNTEGRES I

compromeses

AMB EL MÓN

ÍNDEX

03	1. Justificació
04	2. Objectius
05	3. Fonamentació
06	3.1 Dimensions
18	3.2 Competències
18	3.3 Perfils de sortida

JUSTIFICACIÓ

El PEDIC és el reflex de l'organització dels nostres centres. Igual que la bresca és el reflex de la increïble organització existent a l'interior d'un rusc (ja que, malgrat la diversitat d'abelles que hi habiten, totes treballen ordenadament per un objectiu comú) la complementarietat de tots els que formam les comunitats educatives permet el correcte desenvolupament de la nostra missió.

El PEDIC compleix múltiples funcions: permet integrar les dimensions i competències connectant les àrees curriculars amb l'acció tutorial i evangelitzadora, provocant als nostres alumnes un creixement sòlid i íntegre de per vida. De la mateixa manera que una bresca compleix múltiples funcions, ja que permet no només emmagatzemar mel, sinó que també serveix de bressol per a les cries i, fins i tot, d'aïllant tèrmic durant els mesos més freds.

Construir les cel·les amb forma hexagonal permet a les abelles aprofitar al màxim l'espai disponible dins del rusc, optimitzant l'espai i eliminant els espais desaprofitats i buits. D'igual manera, fonamentar el PEDIC en la integració de les dimensions de la persona i les seves competències ens permet educar les capacitats intel·lectuals dels nostres alumnes i preparar-los per ser persones responsables amb si mateixes, amb els altres i amb l'entorn en què viuen. Si les cel·les fossin rodones o quadrades, es desaprofitaria molt més l'espai dins del rusc. Si educàssim els nostres alumnes d'una manera segmentada, aïllant les dimensions de les competències, promouríem en ells espais buits i desaprofitats, així com el desenvolupament de personalitats poc sanes, individualistes i, fins i tot, poc sensibles. Gràcies a les estructures hexagonals, les abelles han aconseguit al llarg de la història emmagatzemar la mel de forma òptima i emprar el menor nombre de recursos possibles. Per això els instruments que proporciona el PEDIC també són hexagonals, permetent la interconnexió d'aprenentatges, àrees, assignatures, projectes, persones i experiències per fer de la proposta educativa de FECIB un Projecte Educatiu vertaderament Integral i Competencial.

OBJECTIUS

1. Definir i sistematitzar la pedagogia de l'experiència i aprofundir en les pedagogies i metodologies que estimulen l'experiència espiritual.
2. Formar els alumnes, educadors i famílies com agents de canvi amb capacitat de col·laborar amb els altres de forma constructiva i resilient, per poder donar el millor de si mateixos per al bé comú.
3. Trobar-se amb Déu, amb els altres, amb si mateixos i amb la Creació, tot realitzant-se en plenitud i compromís.
4. Potenciar un desenvolupament progressiu de l'alumne per facilitar l'adequada adquisició de les competències clau, tenint en compte el seu procés maduratiu.
5. Dur a terme accions petites i senzilles que permetin cuidar recíprocament les relacions entre la persona i el seu entorn, introduint elements ecològics, socials, econòmics i morals.
6. Identificar i precisar les experiències viscudes, encara que siguin senzilles (espais de silenci, de compartir moments de celebració, els sentiments i les emocions...) com a part del creixement integral.
7. Acompanyar en el discerniment de la vocació de vida segons les inquietuds de cada un, prioritzant el coneixement propi i l'autoestima per a la presa de decisions.
8. Conèixer els referents del carisma propi de cada centre com a guies que reforcin el nostre compromís comunitari i social, sobretot cap als exclosos de la societat.
9. Educar en el despreniment i la donació com a característiques fonamentals de les nostres comunitats educatives, des d'una actitud d'obertura i acolliment.
10. Promoure experiències de recerca de la bellesa, la bondat i la veritat, fomentant l'empatia com a mode d'humanitzar les relacions.

FONAMENTACIÓ

El PEDIC és el document que sosté el Projecte Educatiu Institucional de FECIB. Com a centres d'identitat catòlica la nostra tasca parteix de l'humanisme cristià, el qual situa a la persona en el centre.

El perfil de sortida de l'alumne FECIB es fonamenta en les dimensions que aquest desenvolupa i les competències que assoleix, ja que ell és el centre de la nostra missió. La complementarietat entre les dimensions i les competències ens permet educar persones íntegres. Considerarem un alumne digitalment competent quan sigui capaç d'integrar la seva dimensió ètica a l'hora de fer publicacions a les xarxes socials. I només ho aconseguirem si el punt de partida de totes les nostres accions dins l'escola són les dimensions de la persona. Educam les dimensions i, tal com deia Jacques Delors, els nostres alumnes aprendran a conèixer, aprendran a fer, aprendran a viure junts i aprendran a ser.

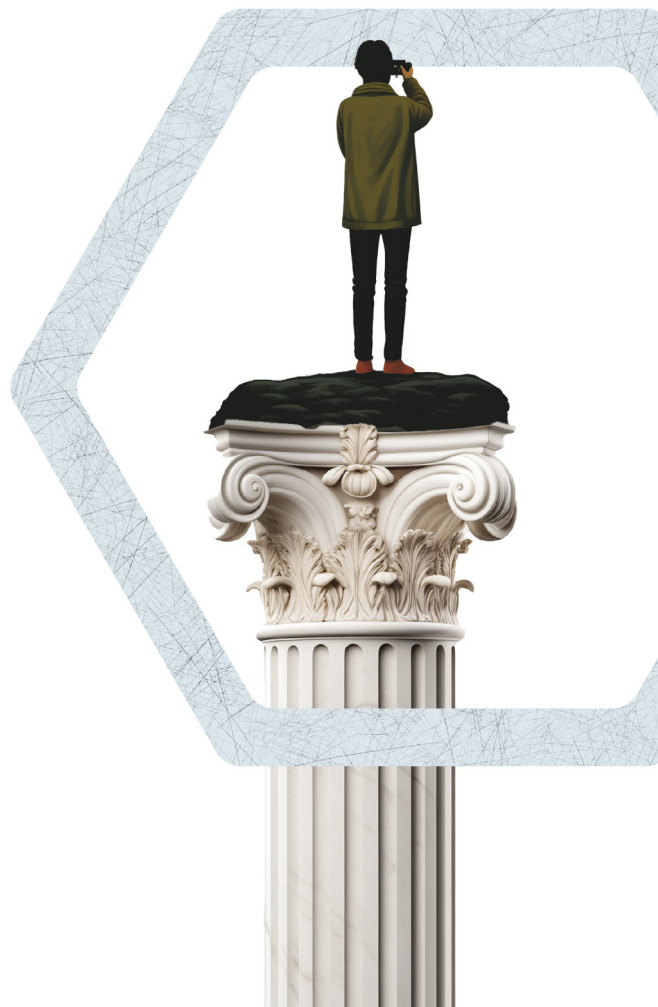
3.1 DIMENSIONS

Mirant en retrospectiva, no és difícil afirmar que l'educació dels infants sempre ha estat un tant esbiaixada, en una o altra direcció, amb unes o altres perspectives, tendències o modes.

Ja des de l'antiguitat trobam la consciència de què l'ésser humà no és un conglomerat artificial d'elements juxtaposats, sinó un tot integrat que constitueix un suprasistema dinàmic, format per molts subsistemes perfectament coordinats: el subsistema físico-biològic, el psicològic, l'intel·lectual, l'emocional i afectiu, l'eco-social, l'estètico-cultural, l'ètico-moral, l'espiritual... Tots junts i integrats constitueixen la persona, i la seva falta d'integració o coordinació desencadena processos patològics de diferent índole. Per això, conduir l'infant cap a un ple desenvolupament de la seva realitat integral, constitueix una de les empreses més difícils i ambicioses que pugui proposar-se una comunitat educativa. No obstant això, a FECIB caminam en aquesta direcció, obrint horitzons i il·luminant camins.

La història de la psicologia ha tractat la persona com ésser pluridimensional. Grans pensadors com Jung, Freud, Wiggins o Goldberg han anat definit el nombre de dimensions que conformen la persona, així com la relació i efecte que aquestes tenen entre elles mateixes i en la vida de la persona. Des de la perspectiva acadèmica les dimensions de l'ésser humà són tots els elements i àmbits que descriuen les potencialitats que tenen les persones. És a dir, són característiques que indiquen habilitats i qualitats a través de categories i conceptes construïts racionalment, els quals ens permeten graduar la noció de desenvolupament humà amb l'objectiu de definir una pedagogia que ens permeti formar persones reflexives, crítiques, compromeses, sensibles, responsables i capacitades per discernir els signes dels temps.

Partint de l'humanisme cristià l'educació integral que proporcionen els centres de FECIB es fonamenta en el desenvolupament de 7 dimensions:

DIMENSIÓ ESPIRITUAL

Gràcies als treballs de William James (1901) es reconeix l'academicitat de l'estudi empíric de l'espiritualitat com a fenomen psicològic, però no trobam una conceptualització no teològica de l'espiritualitat fins a la psicologia humanista. A. Maslow (1943) situa el terme *autorealització* a la cúspide de la seva piràmide, definint-la com un estat espiritual en què l'individu emana creativitat, és feliç, tolerant i té un propòsit: la missió d'ajudar als altres a assolir aquest mateix estat.

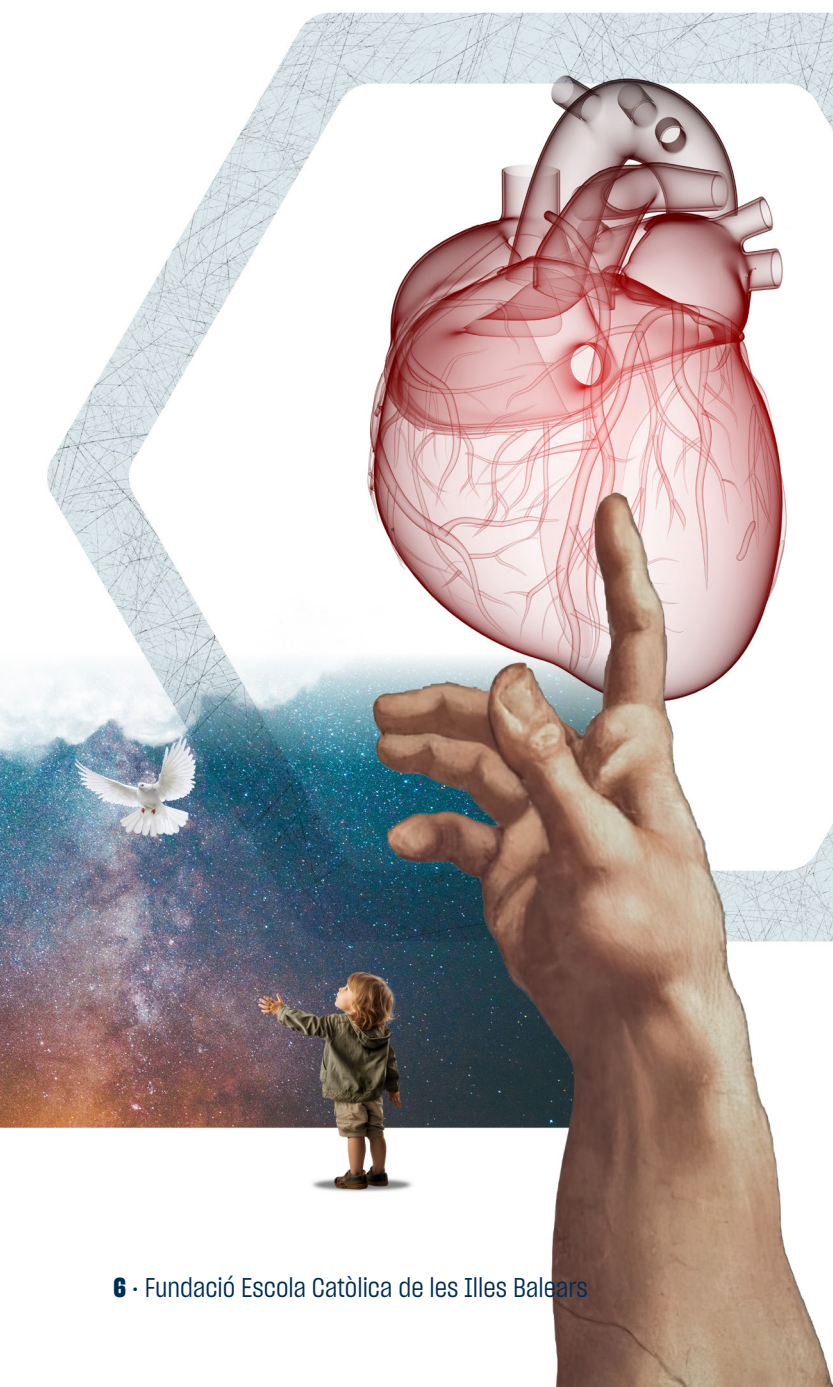
En la mateixa línia, Victor E. Frankl (1966) defensa la idea d'un inconscient espiritual, s'hi engendra una moralitat i unes creences o religiositat profundes que permeten a la persona donar sentit al patiment, entre d'altres coses.

La coneguda com "Comissió Delors" (1993) afirma que la tensió entre allò espiritual i allò material és una de les tensions del nostre temps que cal aprendre a gestionar, ja que el món, malgrat no expressar-ho, té set d'ideal i de valors. És una de les nobles tasques de l'educació: suscitar a cada infant aquesta elevació del pensament i de l'esperit.

Els psiquiatres Cloninger, Przybeck i Svrakic (1994) expressen que l'espiritualitat és una dimensió de la personalitat que engloba la capacitat de transcendència de l'ésser humà, el sentit del sagrat o els comportaments virtuosos que són exclusivament humans, com el perdó, la gratitud, la humilitat o la compassió.

Entre els nou tipus d'intel·ligència que marquen, B. Mac Gilchrist, J. Myers i K. Reed com a necessaris en el sistema escolar, hi trobam la intel·ligència espiritual definida per uns valors, facilitadora per a l'adquisició d'aquests i caracteritzada per valorar fonamentalment la vida i el desenvolupament de tots els membres d'una comunitat.

Els professors de la Universitat de Califòrnia R. Emmons, C. Cheung i K. Tehrani (1998) estableixen que l'experiència espiritual necessita cinc components: la capacitat de transcendència, la capacitat d'experimentar estats elevats de consciència, la capacitat d'influir en

les activitats quotidianes i relacionar-les amb un sentit del sagrat, la possibilitat d'utilitzar recursos espirituals per resoldre problemes a la vida i la possibilitat de presentar comportaments virtuoses.

Els estudis desenvolupats des d'aleshores animen a Howard Gardner (1999) a postular l'existència d'una novena intel·ligència: l'existencial o transcendent; que defineix com la capacitat de situar-se un mateix davant la immensitat del cosmos i demanar-se per determinades característiques existencials de la condició humana, com el significat de la vida i de la mort, el destí últim del món físic i del món psicològic, i la possibilitat d'experimentar alguns estímuls com l'amor profund o la contemplació artística.

A començaments d'aquest segle la física, filòsofa i psicòloga Danah Zohar i el psiquiatre Ian Marshall (2001) encunyen el terme "Intel·ligència Espiritual". Convençuts de què els éssers humans cerquen dotar la realitat de significat, descriuen l'esmentada intel·ligència com la capacitat de reformular i contextualitzar l'experiència i, en conseqüència, la capacitat per transformar la nostra comprensió de la realitat; exposant cinc trets que la caracteritzen: la capacitat de flexibilitat, un grau elevat d'autoconeixement, la capacitat d'afrontar el dolor, la capacitat d'aprendre amb el sofriment, la capacitat d'inspirar-se en idees i valors, el rebuig a causar danys als altres, la tendència a qüestionar-se les pròpies accions i la capacitat de seguir les pròpies idees, fins i tot, en contra del que s'estableix o és convencional.

Poc després, la psicòloga F. Vaughan (2002) postula que la intel·ligència espiritual està relacionada amb la intel·ligència emocional perquè l'espiritualitat implica desenvolupar una sensibilitat intrapersonal i interpersonal: "Parar esment als pensaments i sentiments subjectius i conrear l'empatia és part de l'augment de la consciència de la vida espiritual interior." Explica també que utilitzam la nostra intel·ligència espiritual quan explorem el significat de preguntes com "Qui soc jo?", "Per què soc aquí?" o "Què és el que realment importa?".

Com afirma el sociòleg G. Kessler (2002) si ens proposam educar per una ciutadania plena, el desenvolupament espiritual és part de la tasca de l'escola. Com a docents hem d'acompanyar cada alumne en la recerca d'un mateix, camí on descobrirà el que és sagrat a la vida i el que ho és a la seva pròpia vida. A més a més, per ser bons acompanyants

en aquests processos hem de desacomplexar-nos i fixar la mirada en projectes educatius de països que ja fa dècades que desenvolupen currículums de Desenvolupament Espiritual i Moral, com el cas anglosaxó, el qual a l'School Curriculum Assessment Authority indica que el desenvolupament espiritual és un important element a l'educació dels infants i fonamental per a altres àrees d'aprenentatge.

Fins i tot hi ha experts que parlen de la necessitat d'educar en l'espiritualitat malgrat el postulat d'una societat laica o aconfessional, com diu el catedràtic de ciències naturals R. Yus (2003): "Consideram que l'espiritualitat és un tema educatiu que encaixa perfectament a l'escola laica, de manera que tots els educadors que ara ajuden els seus alumnes a trobar connexions significatives a les seves vides, sigui a una escola pública-laica o privada-religiosa, són educadors de l'esperit, cada un a la seva manera".

Recentment tant la psicologia, la pedagogia com la teologia han obert un camp d'estudi entorn de l'espiritualitat en la infantesa i joventut. Trobam entre els referents R. Nye i D. Hay (2006), els quals situen l'espiritualitat com a indispensable en la construcció de la consciència racional dels infants. La mateixa Dra. Nye (2009) defineix l'espiritualitat infantil com les formes o camins (the way) que té Déu de relacionar-se amb l'infant i de l'infant amb Déu. Cal esmentar també les paraules de L. Bartoli (2008) quan escriu que els infants posseeixen, naturalment, una rica vida espiritual però que poques vegades se'ls ofereix un medi o ambient adequat per a viure-la.

Un altre referent és el Dr. Francesc Torralba (2010 i 2012) qui defineix que una persona espiritualment intel·ligent, és a dir l'objectiu per al qual educam la dimensió espiritual, ha de tenir capacitat per discernir els diferents models de sentit presents en la societat, per separar, distingir i avaluar, a la llum del seus propis criteris des del sentit crític, des d'una afectivitat sana i des dels seus principis ètics, morals, eco-socials i de convivència.

Com heu observat són molts els autors que han treballat i escrit entorn d'aquesta qüestió, i que encara avui la investiguen. Tots ells han de ser fonament, tant dels projectes específics que deriven de la dimensió espiritual del PEDIC, com de l'acció directa que els docents duren a terme amb els alumnes perquè arribin a ser persones amb un desenvolupament adequat de la dimensió espiritual.

DIMENSIÓ ÈTICO-MORAL

Quan naixem, la nostra vida és com una pàgina en blanc que està per escriure, la qual cosa suposa que cadascun de nosaltres haurà de construir la seva pròpia existència i la seva pròpia personalitat.

La vida és, per tant, un camí, en el qual haurem de dissenyar el nostre estil de vida personal. La construcció d'aquest camí, del que és la vida per a cadascun, es va realitzant a través dels fets que realitzam i de les relacions amb els altres, i, sobretot, de l'educació que rebem en l'àmbit acadèmic i en l'àmbit familiar. Aquests fets i relacions han de ser triats i decidits per cadascun de nosaltres. És fonamental per al creixement integral dels alumnes ensenyar-los a triar els objectius que volen aconseguir, cercar els mitjans adequats per a aconseguir-los; i a fer-ho, en la mesura que sigui possible, en llibertat.

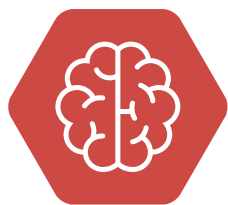

Al llarg del dia realitzam moltes accions diferents. Respirar, per exemple, és una acció que duim a terme de manera instintiva, sense pretendre-ho; fer una passejada, és una acció que realitzam de manera conscient, sabent el que feim i perquè ens ve de gust; dormir és un procés que realitzam de manera inconscient, la feim sense saber que l'estam fent; podem entrar en una botiga i robar un paquet de llepolies, encara que no ho feim, perquè sabem que no ho hem de fer. Quina diferència hi ha entre les primeres accions i l'última? Es tracta de la capacitat de distingir entre les accions inconscients o instintives i les conscients; i, d'entre aquestes últimes, les que estan bé i les que estan malament; de distingir entre com són les coses i com haurien de ser... és una capacitat exclusiva de l'ésser humà coneguda com la dimensió ètico-moral.

Som conscients de la importància i de la confusió lògica que existeix entre els conceptes d'ètica i moral. Per això, revisam que la paraula "ètica" procedeix del grec "ἠθικός", que significa "habitada, lloc on vivim, caràcter, manera de ser". Per tant, l'ètica té una perspectiva filosòfica, s'ocupa dels principis, normes i valors que fan digna la vida humana, i ens ajuda a donar coherència a la nostra personalitat respecte al món que ens envolta. Per altra part, la paraula "moral" prové del llatí "moralis", derivat de l'arrel "mos-moris", que significa "costum" (en referència a estil de vida). El vocable "moralis" s'aplicava a les normes concretes que regien les accions i conductes de les persones. Per tant, la moral defineix els principis, normes i valors de cada persona, grup o generació que porten a una vida bona i justa. Es desenvolupa en la vida quotidiana, en les activitats que constitueixen la nostra manera de ser. Així doncs, reservam el terme "moral" per respondre a la pregunta "què hem de fer?", mentre que l'ètica respon al "per què hem de fer el que feim?". Sabem que tota tradició religiosa comporta una doctrina moral, és a dir, una forma de conducta que es regeix pel sistema de creences. Aquests codis morals en el si del cristianisme constitueixen el que podríem anomenar el nostre "estil ètic" o "tarannà moral"; que consisteix a desplegar la vida des de l'amor a Déu en Jesús als nostres consemblants. En definitiva, des de l'humanisme cristià, columna de la nostra tasca, el desenvolupament de la dimensió ètico-moral en els centres FECIB prepara els alumnes per esdevenir persones amb capacitat per:

- » Prendre decisions lliures, responsables i autònomes.
- » Conèixer les seves responsabilitats i drets com a membres d'una comunitat.
- » Comprometre's amb la societat des d'una visió transformadora i renovadora de justícia i solidaritat.
- » Realitzar-se personalment des de l'exercici de les virtuts, els valors fets vida.
- » Ser honest.

«La vida és un camí que es va realitzant a través dels fets que realitz i de les relacions amb els altres, així com de l'educació que rebem en l'àmbit acadèmic i familiar»

DIMENSIÓ DE (ESPERIT) SENTIT CRÍTIC

Ensenyar a pensar és la porta cap al descobriment del sentit crític de la vida, és síntesi de la visió interdisciplinària i de la lògica contrastada amb l'experiència vital. L'ésser humà és, per definició, creador d'imatges, descodificador de símbols, elaborador de projectes i abstraccions.

El concepte de sentit crític no escapa a la controvèrsia o confusió pròpies de qualsevol camp de coneixement. Tal com afirmen R. Paul, A. Binker, D. Martin, C. Vetrano i H. Kreklau (1995) moltes persones, entre elles els docents i els alumnes, tenen algunes nocions del que és el sentit crític. Alguns pensen que és una cosa negativa, com fer un judici o la capacitat d'opinar o manifestar un punt de vista personal, sigui o no fonamentat, o bé una actitud contestatària i d'oposició sistemàtica. Uns altres tenen la noció d'un pensament lògic o un bon pensament.

Per a alguns docents sembla que només és una llista de destreses que no saben gaire bé com integrar en el seu quefer diari. F. Díaz-Barriga (2001) afirma en aquest sentit que en molts programes educatius trobam afirmacions com ara que amb l'estudi d'alguna disciplina, per exemple la història, es pretén la formació d'alumnes crítics, que prenguin consciència o qüestionin la seva realitat social i històrica i participin en el seu paper d'actors socials actius. No obstant això, aquests agents educatius tenen poc clar què és pensar críticament o com poden intervenir pedagògicament per a fomentar aquesta dimensió, ja que sabem que aquest no és en cap cas la sumatòria d'habilitats puntuals aïllades d'un context i contingut determinat.

El pensament crític ha estat definit per múltiples autors, un dels més influents és R. Ennis (1985), el qual concep el sentit crític com el pensament racional i reflexiu interessat a decidir què fer o creure. És a dir, d'una banda, constitueix un procés cognitiu complex de pensament que reconeix el predomini de la raó sobre les altres dimensions del pensament. A la mateixa definició C. Furedy i J. Furedy (1985) afegeixen que l'habilitat d'accionar el sentit crític suposa destreses relacionades amb diferents capacitats com, per exemple, identificar arguments i supòsits, reconèixer relacions importants, realitzar inferències correctes, avaluar l'evidència i l'autoritat, i deduir conclusions.

Més endavant R. Ennis (2011) enumera quinze capacitats que permeten el desenvolupament del sentit crític: centrar-se en la pregunta, analitzar els arguments, formular les preguntes de clarificació i respondre-les, jutjar la credibilitat d'una font, observar i jutjar els informes derivats de l'observació, deduir i jutjar les deduccions, induir i jutjar les induccions, emetre judicis de valor, definir els termes i jutjar les definicions, identificar els supòsits, decidir una acció a seguir i interactuar amb els altres, integració de disposicions i altres habilitats per realitzar i defensar una decisió, procedir de manera ordenada d'acord amb cada situació, ser sensible als sentiments i emprar estratègies retòriques apropiades en la discussió i presentació (oral i escrita).

Des de l'humanisme cristià que sustenta el nostre projecte educatiu, és indiscutible educar els nostres alumnes en el sentit i esperit crític, ja que una educació que no serveix perquè s'escolti la veu dels silenciats, més enllà de l'opinió pública dominant, o perquè els alumnes esdevinguin persones amb criteri propi i llibertat per donar raó de les seves idees, creences i opinions no és educar a l'estil de alliberador de Jesús, que crida a tot cristià a pensar i a ser.

«Ensenyar a pensar és la porta cap al descobriment del sentit crític de la vida, és síntesi de la visió interdisciplinària i de la lògica contrastada amb l'experiència vital»

DIMENSIÓ EMOCIONAL

Certament Gardner (1983) revoluciona el concepte d'intel·ligència a través de la teoria d'Intel·ligències Múltiples.

Però no és fins al 1990 que dos psicòlegs nord-americans, P. Salovey i J. Mayer, encunyen el terme “Intel·ligència Emocional” entesa com una mena d'intel·ligència social que inclou l'habilitat de supervisar i entendre les emocions pròpies i les dels altres, discernir entre elles i usar la informació per a guiar el propis pensaments i accions. Segons ells, aquest concepte és la fusió dels conceptes d'intel·ligència intrapersonal i interpersonal que proposa Gardner, donant-li a més un enfocament una mica menys cognitiu.

Avui per avui, poques persones dels ambients culturals, acadèmics o empresarials ignoren el terme i el seu significat. Això es deu, fonamentalment, al treball de D. Goleman (1995), investigador i periodista del New York Times, el qual va universalitzar el tema a través de la publicació l'obra *La Intel·ligència Emocional*, on la defineix com la capacitat de sentir, entendre, controlar i modificar estats emocionals en un mateix i en els altres, és a dir, com el talent bàsic per viure feliç i triomfar.

Segons recerques recents, els infants amb un adequat desenvolupament de la seva dimensió emocional aprenen millor, tenen menys problemes de conducta, se senten millor amb si mateixos, tenen major facilitat de resistir les pressions del seu entorn, són menys violents i tenen més empatia, alhora que resolen millor els conflictes. Una altra característica dels infants i joves emocionalment intel·ligents és que tenen menys probabilitats de recórrer a una conducta autodestructiva (drogues, alcohol, embarassos adolescents), tenen més amics, gaudeixen de major capacitat per controlar els impulsos i són més feliços i saludables.

En els nostres centres ja venim treballant la intel·ligència emocional. Sobretot en els cursos primerencs és habitual l'educació en expressió verbal i no verbal de les emocions. Però als centres FECIB feim una passa més: configuram el desenvolupament d'aquesta dimensió a través d'un treball permanent i progressiu, des de l'etapa d'Infantil fins a Secundària, Batxillerat i FP, ensenyant els alumnes a posar nom a les seves emocions bàsiques i a captar els signes d'expressió emocional dels altres, a interpretar-los correctament, associar-los amb pensaments que facilitin una actuació adequada i a gestionar emocions que comportin conseqüències negatives en si mateixos i en les seves interrelacions.

Tenim clar que ensenyar als infants a controlar les seves emocions en cap cas significa reprimir-les, perquè educar la dimensió emocional significa ajudar-los a navegar pel difícil món de les emocions sense ofegar-les, sinó dirigint-les i equilibrant-les.

És evident la importància del desenvolupament de la dimensió emocional dels educadors per treballar-la amb els alumnes. Atesa aquesta nova exigència de l'educació als docents, hem de desenvolupar funcions com ajudar els alumnes a establir-se objectius personals, establir un clima emocional positiu, oferir suport personal i social per augmentar l'acte confiança dels alumnes, aprendre a ser bons oïdors, demanar als alumnes que expressin els seus sentiments sent modeladors de les seves emocions, ser pacients i positius, aprofitar les situacions de la vida ordinària de l'aula per a modelar els sentiments, potenciar la confrontació d'opinions a l'aula en un ambient de reflexió i llibertat contribuint a la millora del judici moral, acceptar els sentiments dels infants, no mostrar indiferència per les seves emocions perquè no s'inhibeixin d'expressar el que senten, tenir la capacitat de posar- nos en el lloc dels alumnes i comprendre els seus motius, necessitats i interessos.

«Educar la dimensió emocional significa ajudar-los a navegar pel difícil món de les emocions no ofegant-les, sinó dirigint-les i equilibrant-les»

DIMENSIÓ AFECTIVO-SEXUAL

Identitat de gènere, sexe, orientació, sexualitat, eròtica, afectivitat... són alguns dels conceptes que més senten els nostres alumnes a través dels mitjans de comunicació. Com abordam i afrontam l'educació afectivo-sexual dels nostres alumnes? De quina forma estam al servei d'alumnes i famílies per afrontar aquest repte?

Són algunes de les preguntes a les quals dona resposta el Programa Integrat d'Educació Afectivo-Sexual de FECIB, a partir del qual es marquen les línies de treball per abordar a les aules, des de l'humanisme cristià, realitats com la hipersexualització, els canvis evolutius, la prevenció de possibles situacions d'abús, les qüestions de gènere, la concepció de la intimitat o les pors i inquietuds que aquest tema sol despertar en els pares... requereixen d'una atenció especial a aquesta àrea educativa al llarg de les diferents etapes.

Parlam d'un enfocament integrat, cosa que significa que l'educació afectivo-sexual es treballa a totes les àrees i àmbits, de la mateixa forma que ja hi tenim present la qüestió de gènere. Aquest enfocament no desplaça la idea de què aquesta, com altres dimensions de la persona, necessita d'actuacions puntuals i extracurriculars, però sí que hi afegeix l'exigència a tots els membres de la comunitat educativa d'una sensibilitat i formació concretes.

El programa específic de FECIB que regeix l'acompanyament als alumnes en el seu creixement afectiu considera necessari facilitar als alumnes i famílies un abordatge de l'afectivitat dissenyat amb una doble finalitat. En primer lloc enfortir, orientar i acompanyar als pares i mares en el seu paper essencial com educadors. I en segon lloc, facilitar un espai dissenyat a partir d'uns criteris bàsics compartits per la comunitat educativa que permeti créixer, a cada un segons el seu moment maduratiu, en el desenvolupament afectivo-sexual de manera sana, respectuosa i equilibrada.

Sabem que l'educació de l'afectivitat, el com ens relacionam amb els altres, es gesta des del moment abans de néixer. Per exemple, en l'etapa d'Educació Infantil, l'educació sexual radica en la qualitat de la relació que cada adult (mare, pare, docent) estableix amb l'infant; la qual cosa li permet desenvolupar una afectivitat i sexualitat amb major o menor encert. Per això, encara que els contextos educatius que es donen en les famílies o en el col·legi siguin diferents entre si, l'essencial i veritablement important és possibilitar a cada infant el descobrir de la seva pròpia manera de viure la sexualitat amb llibertat, felicitat, plenitud i, sobretot, sense segmentar-la de l'afectivitat.

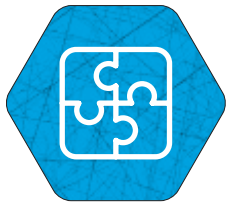
Al llarg de totes les etapes, i especialment en la infància, posam de relleu la necessitat de ser especialment acurats i respectuosos amb els nostres alumnes. Cuidar les nostres respostes davant les seves preguntes, reaccions i comportaments; sempre intentant posar-nos en el seu lloc, escoltant i donant-los les respostes i ajudes que puguin necessitar. Conforme ens anem endinsant en l'Educació Primària, consideram imprescindible donar respostes adequades a les qüestions que els alumnes puguin tenir sobre el seu cos i els dubtes que van sorgint d'acord a la seva edat. De vegades, parlar amb naturalitat de l'àmbit afectiu o sexual no és senzill i ens genera una certa inseguretats per no saber com abordar-ho.

«Volem que l'alumne
tengui un alt grau
d'autoestima, sigui
autocrític i reflexiu,
estigui en condicions
d'expressar els seus
propis sentiments, sigui
empàtic i respectuós
amb els altres»

En definitiva, és aquesta la dimensió referida als sentiments, les relacions i els vincles amb l'afecte, el qual té un efecte sobre l'aprenentatge com expressa magistralment J. Wolfgang von Goethe: "Només aprenem d'aquells als qui estimam".

El vincle afectiu entre el docent adult i l'infant normalment estimula el desenvolupament mitjançant la imitació. En el procés de vincular s'adquireix, en l'etapa inicial de la vida, la confiança bàsica sobre la qual s'assenten les bases del desenvolupament posterior i de la qualitat de la relació amb els altres.

El desenvolupament de la dimensió afectiva en la infantesa, adolescència i joventut des del Programa Integrat d'Educació Afectivo-Sexual de FECIB es dirigeix a què l'alumne tengui un alt grau d'autoestima, sigui autocrític i reflexiu, estigui en condicions d'expressar els seus propis sentiments i sigui empàtic i respectuós amb els altres.

DIMENSIÓ DE CONVIVÈNCIA

Els nostres primers passos en la llar permeten que sorgeixi la persona des d'un marc referencial normatiu. És el primer procés de “personalització” (personar= ressonar), on se'ns reconeix pel nostre nom, com a persones úniques, amb llaços afectius profunds. Li succeeix l'etapa socialitzadora per mitjà de l'escolarització, la introducció en un món més ampli i complex de relacions socials. En aquesta etapa heterònoma aprenem a acceptar normes, organitzacions i formes de convivència. Amb aquestes normes venen implícits uns drets, uns deures i valors: “Respect els altres, perquè els altres em respectin a mi”. Complim unes normes, perquè ens puguem organitzar i viure amb major harmonia i pau. En definitiva, aquesta primera experiència de convivència amb un grup ampli, ens socialitza i ens permet descobrir la relació entre drets i deures.

DIMENSIÓ ECO-SOCIAL

L'interès per l'«educació eco-social» -expressió que engloba no només els coneixements relacionats amb les dimensions científiques i tècniques de la sostenibilitat, sinó també els aspectes econòmics, socioculturals i fins a espirituals que és necessari prendre en consideració- no és nou, però la urgència per aconseguir els 17 objectius de desenvolupament sostenible formulats per l'ONU l'any 2015 en l'Agenda 2030 ha fet d'ella una palanca de transformació cultural imprescindible.

Davant les múltiples transformacions socials i els processos de degradació mediambiental que enfrontam «hauran de sorgir moltes prioritats educatives noves: coneixements sobre ecologia, educació moral, pensament sistèmic i pensament crític, per citar-ne algunes». És més, sense aquestes i altres capacitats clau, la joventut actual es trobarà mal preparada per al doble desafiament al qual s'enfronta de crear una societat sostenible i adaptar-se a un planeta canviant. En aquest desafiament, com s'ha assenyalat en repetides ocasions en les seves recerques sobre possibles vies de transformació cultural, les religions resulten palanques de canvi imprescindibles.

No és casual, per tant, que el Papa Francesc dedicàs l'últim capítol de l'encíclica *Laudato si* (LS) a reflexionar també sobre «Educació i espiritualitat ecològica» (LS 202-246). Després d'incorporar a la seva anàlisi la dimensió científica (capítol I), teològica (capítol II), filosòfica (capítol III), socioeconòmica (capítol IV) i política (capítol V), la reflexió desemboca, a manera de síntesi, en la importància de l'educació i l'espiritualitat per abordar el complex repte de la sostenibilitat. Perquè, com assenyalava lúcidament, quan parlem de medi ambient «estam davant un desafiament educatiu» (LS 209).

Des d'aquesta visió que el Sant Pare delimita a l'Encíclica projectam els dos Plans Específics que acompanyaran el desenvolupament d'aquesta dimensió: El Programa de Compromís Social FECIB i les "línies mediambientals" dels centres FECIB.

3.2 COMPETÈNCIES

Les competències clau són els assoliments que es consideren imprescindibles perquè els alumnes puguin progressar amb garanties d'èxit en el seu itinerari formatiu i afrontar els principals reptes i desafiaments globals i locals. El perfil de sortida dels alumnes recull les competències clau de l'ensenyament bàsic i són l'adaptació al sistema educatiu espanyol, i en conseqüència a les Illes Balears, de les competències clau establertes en la Recomanació del Consell de la Unió Europea de 22 de maig de 2018 relativa a les competències clau per a l'aprenentatge permanent, i que són les següents:

COMPETÈNCIA EN COMUNICACIÓ LINGÜÍSTICA (CCL)

La competència en comunicació lingüística suposa interactuar de forma oral, escrita, signada o multimodal de manera coherent i adequada en diferents àmbits i contextos i amb diferents propòsits comunicatius. Implica mobilitzar, de manera conscient, el conjunt de coneixements, destreses i actituds que permeten comprendre, interpretar i valorar críticament missatges orals, escrits, signats o multimodals, per poder evitar els riscos de manipulació i desinformació, així com comunicar-se eficaçment amb altres persones de manera cooperativa, creativa, ètica i respectuosa. La competència en comunicació lingüística constitueix la base per al pensament propi i per a la construcció del coneixement en tots els àmbits del saber. Per això, el seu desenvolupament està vinculat a la reflexió explícita sobre el funcionament de la llengua en els gèneres discursius específics de cada àrea de coneixement, així com als usos de l'oralitat, l'escriptura o la signatura per pensar i per aprendre. Finalment, fa possible apreciar la dimensió estètica del llenguatge i gaudir de la cultura literària.

COMPETÈNCIA PLURILINGÜE (CP)

La competència plurilingüe implica utilitzar diferents llengües, orals o signades, de manera apropiada i eficaç per a l'aprenentatge i la comunicació. Aquesta competència suposa reconèixer i respectar els perfils lingüístics individuals i aprofitar les experiències pròpies per desenvolupar estratègies que permetin intercedir i fer transferències entre llengües, incloses les clàssiques, i, si s'escau, mantenir i adquirir destreses en la llengua o llengües familiars i en les llengües oficials. Integra, així mateix, dimensions històriques i interculturals orientades a conèixer, valorar i respectar la diversitat lingüística i cultural de la societat amb l'objectiu de fomentar la convivència democràtica.

COMPETÈNCIA MATEMÀTICA I COMPETÈNCIA EN CIÈNCIA, TECNOLOGIA I ENGINYERIA (STEM)

La competència matemàtica i competència en ciència, tecnologia i enginyeria (competència STEM, per les seves sigles en anglès) comporta la comprensió del món utilitzant els mètodes científics, el pensament i representació matemàtics, la tecnologia i els mètodes de l'enginyeria per transformar l'entorn de forma compromesa, responsable i sostenible. La competència matemàtica permet desenvolupar i aplicar la perspectiva i el raonament matemàtic per resoldre diversos problemes en diferents contextos.

La competència en ciència comporta la comprensió i explicació de l'entorn natural i social, per mitjà d'un conjunt de coneixements i metodologies, incloses l'observació i l'experimentació, amb la finalitat de plantejar preguntes i extreure conclusions basades en proves per poder interpretar i transformar el món natural i el context social.

La competència en tecnologia i enginyeria comprèn l'aplicació dels coneixements i metodologies propis de les ciències per transformar la nostra societat d'acord amb les necessitats o desitjos de les persones en un marc de seguretat, responsabilitat i sostenibilitat.

COMPETÈNCIA DIGITAL (CD)

La competència digital implica l'ús i la interacció segur, saludable, sostenible, crític i responsable de les tecnologies digitals per a l'aprenentatge, per al treball i per a la participació en la societat.

Inclou l'alfabetització en informació i dades, la comunicació i la col·laboració, l'educació mediàtica, la creació de continguts digitals (inclosa la programació), la seguretat (inclòs el benestar digital i les competències relacionades amb la ciberseguretat), assumptes relacionats amb la ciutadania digital, la privadesa, la propietat intel·lectual, la resolució de problemes i el pensament computacional i crític.

COMPETÈNCIA PERSONAL, SOCIAL I D'APRENDRE A APRENDRE (CPSAA)

La competència personal, social i d'aprendre a aprendre implica la capacitat de reflexionar sobre un mateix per autoconèixer-se, acceptar-se i promoure un creixement personal constant; gestionar el temps i la informació eficaçment; col·laborar amb els altres de forma constructiva; mantenir la resiliència; i gestionar l'aprenentatge al llarg de la vida. Inclou també la capacitat de fer front a la incertesa i la complexitat; adaptar-se als canvis; aprendre a gestionar els processos metacognitius; identificar conductes contràries a la convivència i desenvolupar estratègies per tractar-les; contribuir al benestar físic, mental i emocional propi i dels altres, desenvolupant habilitats per cuidar-se a un mateix i als que l'envolten a través de la corresponsabilitat; ser capaç de dur una vida orientada al futur; així com expressar empatia i tractar els conflictes en un context integrador i de suport.

COMPETÈNCIA CIUTADANA (CC)

La competència ciutadana contribueix al fet que els alumnes puguin exercir una ciutadania responsable i participar plenament en la vida social i cívica, basant-se en la comprensió dels conceptes i les estructures socials, econòmiques, jurídiques i polítiques, així com en el coneixement dels esdeveniments mundials i el compromís actiu amb la sostenibilitat i l'assoliment d'una ciutadania mundial. Inclou l'alfabetització cívica, l'adopció conscient dels valors propis d'una cultura democràtica fundada en el respecte als drets humans, la reflexió crítica sobre els grans problemes ètics del nostre temps i el desenvolupament d'un estil de vida sostenible d'acord amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible plantejats a l'Agenda 2030.

COMPETÈNCIA EMPRENEDORA (CE)

La competència emprenedora implica desenvolupar un enfocament vital adreçat a actuar sobre oportunitats i idees, utilitzant els coneixements específics necessaris per generar resultats de valor per a altres persones. A més, implica aportar estratègies que permetin adaptar la mirada per detectar necessitats i oportunitats; entrenar el pensament per analitzar i avaluar l'entorn; crear i replantejar idees utilitzant la imaginació, la creativitat, el pensament estratègic i la reflexió ètica, crítica i constructiva dins els processos creatius i d'innovació, i despertar la disposició a aprendre, a arriscar i a afrontar la incertesa. També, implica prendre decisions basades en la informació i el coneixement i col·laborar de manera àgil amb altres persones, amb motivació, empatia, habilitats de comunicació i de negociació, per portar les idees plantejades a l'acció mitjançant la planificació i la gestió de projectes sostenibles de valor social, cultural i econòmic i financer.

COMPETÈNCIA EN CONSCIÈNCIA I EXPRESSIÓ CULTURALS (CCEC)

La competència en consciència i expressió culturals suposa comprendre i respectar la manera com les idees, les opinions, els sentiments i les emocions s'expressen i es comuniquen de forma creativa en diferents cultures i per mitjà d'una àmplia gamma de manifestacions artístiques i culturals. Implica també un compromís amb la comprensió, el desenvolupament i l'expressió de les idees pròpies i del sentit del lloc que s'ocupa o del paper que s'exerceix a la societat. Així mateix, requereix la comprensió de la pròpia identitat en l'evolució i del patrimoni cultural en un món caracteritzat per la diversitat, així com la presa de consciència que l'art i altres manifestacions culturals poden suposar una manera de mirar el món i de donar-li forma.

DIMENSIONS EDUCATIVES

Partint de l'humanisme cristià l'educació integral que proporcionen els centres de FECIB es fonamenta en el desenvolupament de 7 dimensions.

DIMENSIÓ DE CONVIVÈNCIA

La convivència amb un grup ampli ens socialitza i ens permet descobrir la relació entre drets i deures.

DIMENSIÓ DEL SENTIT CRÍTIC

Ensenyar a pensar és la porta cap al descobriment del sentit crític de la vida, és síntesi de la visió interdisciplinària i de la lògica contrastada amb l'experiència vital.

DIMENSIÓ ÈTICO-MORAL

La vida és un camí que es va realitzant a través dels fets que realitz i de les relacions amb els altres, i sobretot de l'educació que rebem en l'àmbit acadèmic i en l'àmbit familiar.

DIMENSIÓ **ESPIRITUAL**

Acompanyam a cada alumne en la recerca d'un mateix, camí on descobrirà el que és sagrat a la vida i el que ho és a la seva pròpia vida.

DIMENSIÓ **EMOCIONAL**

Educar la dimensió emocional significa ajudar-los a navegar pel difícil món de les emocions no ofegant-les, sinó dirigint-les i equilibrant-les.

DIMENSIÓ **ECO-SOCIAL**

Integrem l'ecologia, la justícia social i la sostenibilitat en l'ensenyament i l'aprenentatge. Que els alumnes adquireixin un compromís cap a la sostenibilitat social i ambiental, no sols cerca crear consciència, sinó també capacitar-los perquè es converteixin en agents de canvi.

DIMENSIÓ **AFECTIVO-SEXUAL**

Volem que l'alumne tingui un alt grau d'autoestima, sigui autocrític i reflexiu, estigui en condicions d'expressar els seus propis sentiments, sigui empàtic i respectuós amb els altres.

www.fecib.net